Első évfolyam. 1875. 39. szám.

Felelős szerkesztő:
HALÁSZ IMRE.
Szerkesztőségi iroda:
Franklin-Társulat épületében (egyetem-utcza 4).

Kéziratok vissza nem küldetnek.
A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez intézendők.
Szétküldés körüli panaszok a szerkesztőségnek küldendők be.

ESTI KIADÁS.

KÖZÉRDEK

POLITIKAI NAPILAP.

Budapest, hétfő, február 8.

Kiadótulajdonos:
HALÁSZ IMRE.
Kiadóhivatal:
Franklin-Társulat épületében (egyetem-utcza 4.)

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK: frt.
helyben és vidékre { Egy évre .. 20 frt | Negyedévre .. 5.—
Félévre .. 10 „ | Egy hóra ... 1.80

Egy szám ára 6 krajczár o. é.

Hirdetések a kiadóhivatal által árjegyzék szerint számittatnak

A
KÖZÉRDEK
előfizetési ára:

Egy hóra . . . . 1 frt 80 kr.
Negyedévre . . . 5 „ — „
Félévre . . . . 10 „ — „
Egy évre . . . . 20 „ — „

Gyüjtőknek minden tiz példányra egy tiszteletpéldány jár.

Ausztria-Magyarország keleti politikája.

„Mi kereskedő nép vagyunk — szólt nem rég egy irányadó angol lap — és nem avatkozunk az európai continens dolgaiba. Hanem Törökország fönnállása és integritása Angliára nézve életkérdés, mert Törökországon át vezet az egyenes ut Indiába és ha a török birodalom létezése forogna szóban, ép ugy védelmére sietnénk a Portának, mintha angol földről volna szó.“ Ha Angliára nézve életkérdés a török birodalom integritása: Magyarországra nézve még inkább az, mert a Törökország helyett alakulandó szláv birodalom Magyarország szétdarabolását tüzné ki czéljául.

Azért, a mi Törökország integritásának megóvását illeti, egy és ugyanazon érdekünk van Angliával. Erre nézve az egész magyar nemzet pártkülönbség nélkül egyetért. Itt csak arról lehet szó, valjon helyes-e az ut, melyet czéljának érdekében az osztrák-magyar kormány követ, vagy nem? Mi jobb, a Porta követeléseit a vazall-államokkal szemben támogatni? vagy pedig egyfelől a Portát pressió által engedékenységre birni s másfelől, a vazall-államok nemzeti aspirátióit féken tartani? Ausztria, mint absolut állam, az első utat hosszu időn át követte. S mi volt a következménye?

Az, hogy a Porta, az európai hatalmak egy részének támogatása által felbátoritva, minduntalan ujabb követelésekkel állott elő, még pedig nem azért, hogy a vazall államokat féken tartsa, — mert ezek mozdulni ugy sem mertek, — hanem azért, hogy ez ürügy alatt, Oroszországgal összetüzzön.

Egyik török kormány olyan, mint a másik. Konstantinápolyban nem a ridegen számító ész szava, hanem többnyire szeszély és udvari cseleszövények a mérvadók. Ily tényezőktől tenni függővé a béke fönntartását és azon Ausztria-Magyarország sorsát, mely végre is kénytelen lenne Törökország integritását megvédelmezni, valóban könnyelmüség lenne. Mig Franczia ország harczképes volt, Oroszország inkább lehetett hajlandó a Porta követelését tekintetbe venni; de ha ma a háboru kitörne, a Porta Angliára s talán Németország erkölcsi támaszára számithatna ugyan, de Törökország védelmének fösulya Ausztria-Magyarországra nehezednék. És kik ma Andrássy gr. keleti politikáját elitélik, azokat aligha kellemesen lepné meg, ha Törökország ügyetlensége és büszkesége által egy háboruba bonyolódnánk, melynek kitörését bizonyára ők sem óhajtották.

Az osztrák-magyar kormány keleti politikája ellen csak akkor lehetne alapos kifogást tenni, ha a Porta oly kormánynyal birna, mint a minők az európai polgárosult államok kormányai. De ily kormánnyal a Porta nem bir. A ki ez utóbbi körülményt nem veszi tekintetbe, az nem számolt a keleti politika egyik mérvadó tényezőjével. A keleti események kulcsa Konstantinápolyban van.

Bécs. február 7. (Eredeti levél.) Radowitz urnak, ki talán a legkiválóbb az ifju porosz diplomaták között, szent-pétervári küldetése összefüggésben van — berlini diplomatiai körök nézete szerint — az Oroszország és Anglia közötti viszonyokkal. E viszonyok ez idő szerint igen feszült természetüek. Az a forma, melyben lord Derby az inditványozott congressusban való részvételt megtagadta, nyilván akkép volt választva, hogy egyenesen Oroszország elleni tüntetést képezzen és a czárt személyesen sértette. Radowitz feladata kétségtelenül az, hogy csillapitó befolyást gyakoroljon. E tárgyra vonatkozólag ide szorosan bizalmas természetü közlések érkeztek.

A miniszterelnök a budgetvita befejezése után utazik föl Bécsbe, hogy Ő Felségének a politikai helyzetről előterjesztést tegyen. A budgetvita befejezését szerdára vagy csütörtökre várják.

Budapest, febr. 8.

A válságban bizonyos szünet állt be. A combinatiókra ugyan tág tér nyilik még folyton s az egyes politikai fractiók, melyek külön irány és egyes nevek köré csoportosultak, a szélesendnek most beállott napjaiban bizonyára lázas tevékenységet fognak kifejteni.

A miniszterium tegnap és tegnapelőtt gyakori értekezéseket folytatott a Deák-párt egyes tagjaival. Ezen értekezleteknek eredménye az lett, hogy miután a mostani helyzet nem kormányválságot, hanem pártválságot jelent, a kormánynak bizalmi vagy bizalmatlansági szavazatot provocálnia nem szabad, hanem tudomásul véve a tényeket, meg kell ragadnia a kezdeményezést, mely ezen pártválságból való kibontakozásra vezethet.

E felfogást és ezen álláspontot tükrözi vissza a Deák-pártnak tegnap tartott értekezlete, melyről a részletesebb tudósitást alantabb találja az olvasó. Ezen értekezleten Bittó a kormány nevében kijelenté, hogy óhajtaná a budgetnek az általános tárgyalás alapjául való elfogadását és eztán kötelességének tekintendi ő Felségének a helyzetről, illetőleg a megváltozott parlamentáris viszonyokról előterjesztést tenni, és a koronának elhatározását kikérni. A kormány ezen kijelentése általános helyesléssel fogadtatott.

E szerint a Deák-párt még nem mondott le önmagáról, még nem abdicált, hanem ura a helyzetnek. E pártnak nem szabad Tisza nyilatkozatai után e tekintetben merev álláspontot elfoglalnia; de másrészről nem szabad bizalmatlansági szavazattal elejtenie oly kormányt, mely e pártból keletkezett, elejtenie akkor, midőn még nem tudhatni, hogy mi következik utána? A budgetet elfogadja általánosságban a Deák-párt valamennyi fractiója; e szavazattal a Deák-párt az ellenzék tagadó szavazatával szemben constatálja, hogy mint compact párt együtt áll. A budget megszavazása után a Deákpárt számolni fog azzal a helyzettel, melyet Tisza K. fellépése teremtett; tekintetbe veendi, hogy a kéz, melyet Tisza K. nyujt, a segédkezés, melyet igér, a támogatás, melyet kilátásba helyez, mennyiben értékesithető az ország érdekeinek, viszonyaink consolidatiójának javára.

E tekintetben első sorban a koronát illeti az elhatározás, melynek a kormány mostani elnöke előterjesztést tesz. Hogy ezen elhatározás nem könnyü, az a viszonyokból önként érthető. És ezen elhatározástól függ, hogy állandóság jellegével biró kormány alakul-e, vagy ismét csak „ad hoc“ ismét ideiglenes kormány, mely előreláthatólag egy év lefolyása alatt lejárja magát?

Annyi tény, hogy a Deák-pártban az utóbbi események hullámai magasan járnak; hogy e párt nem abdicál; hogy a pártválságnak csak oly megoldását fogadja el, mely a Deák-párt álláspontjának diadalát jelenti. S hogy e párt el van határozva, nem támogatni akármiféle kormányt, melyet a személyes politika és ambitió egybe hozna ugyan vajmi rövid időre, de csak azért, hogy a triumvireknek személyes versengése minél előbb kezdetét vegye. Nem hiszszük, hogy csalódjunk midőn állitjuk, hogy majdnem bizonyosnak vehető, hogy Sennyey és Lónyay magukkal vihetik a Deák-párt egyes fractióit; egyesek követni fogják őket; de a Deák-párt nagy része, a zöm — az nem megy utánuk.

Annyi tény, hogy egy Sennyey-Lónyay-Tisza kabinetnek valószinüségi chanceai napról napra, óráról órára kezdenek enyészni. Az emberek kezdenek józanodni a mámorból, mely e combinatiót első pillanatra tetszetőssé tette és kezd mindinkább tért foglalni azon felfogás, hogy e három ellentétes multu, ellentétes meggyőződésü és ellentétes természetü egyénnek kormányzása sem állandó, sem üdvös nem lehet e hazára nézve. Az áramlat mindinkább Sennyey és Lónyay elszigetelésére tör, és általánosabbá kezd válni a felfogás, hogy esetleges kormányrajutásuk iránt vérmes reményeket nem táplálhatnak s hogy esetleges oppositiojuktól nincs mit félnünk.

A Deák-párt értekezletén, mely vasárnap d. u. 6 ó. tartatott majdnem teljes számmal jelen voltak a párt tagjai, jelen volt az összes miniszterium Wenkheim Béla bárót kivéve, ott látttuk Sennyeyt, Lónyayt, Csengeryt, a képviselőház elnökét stb.

Gorove elnök megnyitván az értekezletet, szót emelt:

Bittó miniszterelnök. A helyzet komoly, — ugymond — s a kormány, mely hafias kötelességének engedett, midőn a kormányzásra vállalkozott, szintoly hazafias kötelességet vél teljesiteni most, midőn látja, hogy az eddig egymás ellen küzdő két párt együttmüködése várható, azzal, hogy felkérvén a pártot a költségvetésnek általánosságban részletes tárgyalás alapjául elfogadására, ennek megtörténtével a helyzetről előterjesztést teend a koronának, a háznak pedig javasolni fogja, hogy mig ez folyamatban lesz, függeszsze fel üléseit.

Zsedényi a miniszterelnök előadásától eltérő nézetét következőleg fejti ki. — Több idő óta szőnyegre került bármely bonyodalmi kérdést, a Deák-párt szorosabb egyesülésével megoldani kivánta, azt reménylette, hogy a kormányzat erélytelenségén és habozásán, pénzügyi zavaraink alatt görnyedező hazánkon e párt egyesülése segitend. Elfelejtkezett azonban arról, hogy a párt szétbomlásának magvait maga a tömörült Deák-párt nagy többségének roppant engedékenysége a miniszternek előirányzatai és pénzügyi eljárása iránt, hintette el, sőt tagadhatatlan, hogy a sajnos szakadást tettleg azon miniszterium inditotta, mely saját kebelében, e pártnak minden hozzájárulása nélkül, felbomlott és e pártnak hire s tudta nélkül uj miniszteriumot alakitott, de mint olyan, oly szerencsétlenül kezelte a pénzügyeket, hogy épen ezáltal több hiveit elidegenitvén, a pártnak azon tagjait, kik akár politikai, akár személyes indokokból a szakadás óta bizodalmatlansággal viseltettek mintegy ellenzéki állásra buzditotta. Ily viszonyok közt neveztetett ki a jelen miniszterium, melynek kiválólag azon egy hivatása volt, hogy államháztartásunkat rendezze. Ezen hivatásnak első actusával, az államköltségvetéssel, nem felelt meg.

Akkor szólalt fel a baloldali ellenzék, nemcsak késznek nyilatkozván hallgatni a kibékülés és méltányosság szavára, de maga részéről hivá fel e pártot, hogy együttes működésük által mozditsa elő pénzügyi viszonyainknak helyes rendezését. — Hazánk ügyeinek ily nevezetes fordulópontján a felhivást visszautasitani erkölcsi lehetetlenség (Helyeslés), mert minden egyébnél és igy a párthajlamoknál is fontosabb a Deák-párt előtt ezen ország nyugalma és érdekeinek parlamentáris alkotmányunk alapján kifejtése és mert erősebb azon féltékenység alapja, hogy minden, mi ez országban jobb pénzügyi és gazdászati rendszer érdekében szükséges, biztosabban el fog éretni tiszta szándékkal összeforrt ezen két párt közremunkálása mellett.

Fog e reményünk teljesülni ez a jövő dolga; most azt látja a szóló hogy maga a miniszterium hazafiui kötelességének tartja, nem állani utjában a két párt együttes közremunkálásának és midőn akép hazánk érdekei magaslatára emeli férfias akaratját, a szóló nem érti hogy miért akarna elébb az államköltségvetést részletes tárgyalás alapjául megszavasztatni, holott ez által csak is a két párt átalakulása előtt a küzdő kesztyüt szükség nélkül oda vetné, más részről a jövő kabinetet mintegy kényszeritené, hogy a pénzügyi bizottság budgetjavaslatától lényegesen el se térhessen. A szóló méltányosabbnak tartaná, ha a válságot természetes utján lefolyni engednék, e miniszterium az egész ország által elismert érdemeit azon egygyel tetézné, hogy a két párt közti közvetitést, mely azon férfiut illetni fogja, kita korona az uj kabinet alakitásával megbiz, nem nehezitené; pedig nehezitené, ha előleges közvetités nélkül az egyik párt tagjait a másik párt elleni szavazásra buzditaná, azt követelni, hogy a képviselőház többsége szavazza meg a költségvetést részletes tárgynlás alapjául és a többség megnyerése után a lemondást beadni nem parlamentaris eljárás nem azon párthoz illő, mely a kormányt támogatá. Hogy a költségvetés a kormánynak megszavaztatik, szép frázis, mely azonban az igazságot nem pártolja, főleg ott nem, hol épen a budget folytán a kormányválság támadt. Ezen válság gyors lefolyása egyedül a ministeriumtól függ; a szóló maga — ki közgazdászati hitvallását az ország szine előtt nyilt táblára függesztette, a képviselőházban követendő ut iránt tisztában van.

Justh József: Nem kiván recriminálni, de a párt ziláltságát részban a párt kebelében, a történtek idézték elő. Voltak a pártnak tagjai, kik soha sem rokonszenveztek Deákkal. A helyzetet az országban a rosz administratió is rontá, szónok mindemellett nem tartott volna ily fordulat bekövetkezésétől, ha a párt compact marad. Azt nem várta, hogy az ellenzék még átalánosságban is megszavazza a költségvetést, erre készen volt; de arra nem, hogy a párt több tagjai megtámadják a kormányt. Ez az oka a válságnak a párt kebelében. Zsedényi inditványát nem fogadja el, mert az abdicatio lenne. Megszavazza a költségvetést átalánosságban és részleteiben s inkább lesz tagja egy solid kisebbségnek, mint tagja egy praecarius többségnek.

Prileszky Tádé kötelességének tartja felszólalni. A helyzet komoly, felette komoly, 25 millió deficit, a pénzkészlet fogyatékán, és mi a helyett, hogy munkához fognánk, a bajok elenyésztetése végett, ime miniszter-krizisben vagyunk. Ezt nem várja tőlünk az ország, — mi lesz belőle ha minden évben uj pénzügyminiszterünk lesz? Azt mondják, hogy az ellenzék elismerte a közjogi alapot, de ez nem fegyver-lerakás, ellenkezőleg azt kivánja, hogy mi hódoljunk meg neki. Mondják uj párt alakul, szónok ragaszkodik a Deák-párthoz, annál is inkább, mert most az ellenzék vezérének nyilatkozata által be van bizonyitva, hogy a párt elvei, a melyeket védett, helyesek.

Paczolay János. Mindenekelőtt jelzi ismert álláspontját, mely szerint semmi direct adó-felemelést nem fogad el. Figyelmébe ajánlja a pártnak, nézze meg mi történik a házban. Sennyey és Lónyay, kik mint látszik, jövőre kiszemeltettek, a költségvetést átalánosságban elfogadták, miért ne lehetne átalánosságban tovább menni, ha nem tennők, ez annyi lenne, mint őket az ellenzék kezére bizni, mely átalánosságban nem fogadta el a költségvetést. Nálunk Magyarországon a 48 előtti hagyományok nyomán, mikor az opponálás hazafiasság volt, azt hiszik, hogy ma is hazafias kötelesség opponálni a kormánynak, s mire minden rendbe jő, az opponálás épen ugy el fog merülni, mint elébb. A tárgyalás megszakitásából nem lesz semmi haszon. Az uj kormány, melyet ő felsége kinevez, vagy elfogadja vagy nem a bugetet, ha nem fogadja el, hanem átdolgozni szándékszik, ez ismét hónapokra vetne vissza bennünket, már pedig a haza érdeke azt kivánja, hogy minél elébb szétoszlassák ezen országgyülést, hogy minél elébb hazaküldjenek bennünket; mert minden késedelem ujabb veszélyeket hoz, kivánja, hogy a budget tárgyalása folytatassék a mennyire lehet megszakitás nélkül.

Nemes Nándor gr. a miniszterelnök javaslatát támogatja.

Zichy Manó gr. nem látja okát miért hagyjuk oda állásunkat, melyet becsülettel védtünk, nem akar capitulálni, a küzdelem mellett van, lehet abból fegyverszünet s később tán béke is; de nem akarja a fegyvert lerakni.

Horváth Boldizsár. Nem tartja helyes eljárásnak Tisza Kálmán nyilatkozatát devalválni akarni. Szerinte az, a mi ama nyilatkozatban foglaltatik, aggály nélkül elfogadható. E nyilatkozat teljesen biztosit bennünket, teljesen biztositja az országot arra nézve, hogy a közjogi alap ellen folytatott ostrom ezentul megszünik, — s ez megnyugtató és kielégitő. Tisza Kálmán ezen nyilatkozatában kétkedni helytelen, sőt veszélyes dolog lenne; mert mi, a kik 8 éven át majd minden erőnket a közjogi alap védelmére használtuk fel, most, a midőn a közjogi ellenzék a támadást ez alap ellen feladta, csak nem akarhatjuk a harczot e téren minden áron tovább is folytatni.

A fennforgó válságot nem tekinti egyszerü miniszteri, sőt nem is parlamenti válságnak; az sokkal több: az az ország politikai helyzetének gyökeres átalakulása, s azért ily rendkivüli helyzetben nem tekintheti a közönséges parlamenti törvényeket irányadóknak. A parlamenti élet törvényei szerint — elismeri — a miniszterium köteles a hatalom élén maradni mindaddig, a mig a többség támogatását birja; de épen azért, mert itt a válság a politikai helyzet átalakulásában rejlik, e gyökeres változásra kell a pártnak szintugy, mint a kormánynak reflektálnia és erre nem reflektálni politikai könnyelmüség volna. Örömmel látja, hogy a kormány a helyzet magaslatára emelkedett, s a párt lehetetlen, hogy a kormány e hazafias felfogását nehelyeselje. Ebben nem lát semmi abdicátiót a párt részéről. Ha két hadsereg, a mely eddig ellenséges lábon állt egymással szemközt, kezet fog egymással s a további harczot megszünteti, — ez nem abdicatió egyik részéről sem, hanem egyesülés. A miniszterelnök által javasolt mód a legkelyesebb: mert ha a költségvetés általánosságban sem szavaztatnék meg, ez aztán a pártnak csakugyan világos abdicatióját jelentené; mig más részről tovább sem akarna menni: mert ha a költségvetés részletes tárgyalásába bocsátkoznánk, ez provocatió színében tünhetnék fel, és esetleg capitulatióra kényszeritethetné a pártot. A költségvetés általános megszavazásával a párt nemcsak saját multjának, nemcsak saját becsületének tartozik, hanem tartozik vele azon kormány iránt is, a mely nehéz időkben vállalkozott a párt képviseletére s a mely most a döntő pillanatban is tanusitotta, hogy a helyzetet magasabb hazafiui szempontokból itélte meg.

Molnár Aladár: a párt nem a kisebbségnek adja meg magát, miután a párt a közjogi alapon indult, s az ellenzék ez alapot elfogadja, nincs értelme többé annak, hogy ellene küzdjünk. A válasszal köztünk ledől, mert a többi kérdésre nézve nincs mi elvászszon, a többi kérdés nem képezett pártprogrammot, mely elkülönözzön, ezekre nézve később kell csoportosulniok a pártoknak. A nyujtott békejobbot elfogadja, nem a saját álláspont feladásával, hanem a másik párttal egyetértésben fog oly párt alakulni, mely az ország bajait elenyésztetni, sebeit orvosolni van hivatva. Ezzel biztositja pártunk az 1867-iki kiegyezést. Mit mondana ahhoz az ország, ha a nyujtott békejobbot a párt visszautasitaná? Hiszen épen az, hogy a most leomlott válaszfal fennállott az volt oka annak, hogy nem birtunk kibontakozni eddigelé az ország anyagi bajaiból. Helyesli a miniszterelnök javaslatát.

Csengery Antal azon kérdést intézi az értekezlethez: elfogadja-e a miniszterelnök javaslatát, s miután általános igenlő válasz adatott, kijelenti, hogy annak részletesebb indokolásától eláll.

Elnök: Határozatul kijelenti, hogy a párt a költségvetést általánosságban részletes tárgyalás alapjául elfogadja; — a mi-

---

A MÁSOK PÉNZE.

REGÉNY.

Irta: **GABORIAU ÉMILE.**

Francziából fordította: ZICHY CAMILLA.

I. Az élő fabábok.

XV.

A koczka el volt vetve, Favoral Gilberte visszahozhatlanul lekötötte magát. Akár szerencsés leszen, akár nem — sorsa ezentul másnak hatalmában volt. Megindítá a kereket, és nem reménlheté többé, hogy ő fogja annak irányát meghatározhatni — ép oly kevéssé, mint az elefántcsont golyónak utját nem vagyunk képesek kedvünk szerint mérsékelni, ha egyszer lebocsátottuk a roulette-asztal zöld posztójára.

Nem csoda tehát, ha a nagy szenvedélyhullámok után, melyek egyszerre összecsaptak feje fölött, ijedelmes meglepetést érzett, mely megmagyarázhatlan sejtelmekkel és félelmetes rettegéssel párosult.

Látszólagosan semmi sem változott körülötte. Atyja, fivére, barátai gépiesen a szokott kerékvágásban mozogtak. Ugyanazon mindennapi tettek és események ismétlődtek, az óra ketyegéséhez hasonló egyhanguságggal.

És mégis oly esemény jött közbe, mely reá nézve csodálatosabb volt egy hegynek áthelyezésénél.

A következő hetekben gyakran azon kapta magát, hogy félhangon ismételgeté:

— Igaz-e? Lehetséges-e?

Vagy pedig a tükör elé szaladt, hogy meggyőződjék róla, arczán, szemeiben nincs-e valami áruló nyoma az ő titkának?

Állapotának sajátságos természete különben egészen arra való volt, hogy gondolatait megzavarja és lelkét felháborítsa.

A körülmények által legyőzetve, a legegyszerübb illedelmi szabályok és felvett szokások ellenére is meghazudtolta egy ismeretlennek szenvedélyes igéreteit és lekötötte neki életét. Az egyezmény megkötése, az ünnepélyes eskük cseréje után megváltak egymástól, azt sem tudva, mikor vezetik ismét össze őket a könyörületes körülmények.

— És pedig, mondá lelkében a szegény fiatal leány, isten előtt Trégars marquis jegyesem .... Jegyesem, és soha eddig nem váltottunk szemtől szembe egy szót sem! .... Ha esetleg a világban találkoznánk, ugy kellene tennünk, mintha nem is ismernők egymást. Ha mellettem elhalad az utczán, nincs jogában engemet köszöntenie .... Nem tudom hol van, mit mivel, mivé lesz! .....

Csakugyan, Gilberte azóta nem látta Marius de Trégarst; még életjelt sem adott magáról, oly pontosan teljesité a fiatal leány által kiszabott föltételeket. És talán, szive mélyén, bevallatlanul, kevésbé szigorunak, kevésbé engedelmesnek óhajtotta volna őt Gilberte. Talán nem lett volna annyira sértve, ha mint azelőtt, olykor megpillantotta volna őt, a Vosges-utcza régi ivezete alatt elsuhanva.

Azonban, bár szenvedett a távollét által, e szigor Marius jellemét annál magasabb polczra emelé a leány becsülésében. Biztos volt benne, hogy Marius ép ugy, sőt többet szenvedett e tartózkodás által, melyre magát kárhoztatá.

De le is foglalta a leány gondolatait végképen. Nem tudott eltelni mindannak ismétlésével, mit jegyese multjáról beszélt, legcsekélyebb szavait, még hangja változó kifejezését is igyekezett emlékében visszaidézni.

Végre annyira egybeolvadt egész lénye Marius de Trégars emlékével, hogy mindinkább megbarátkozott vele és távolléte daczára azt képzelé a fiatal leány, hogy napról napra jobban ismeri jegyesét.

Már csaknem egy hónap multával, midőn egy délután a Place Royale-ra ért, ismét felismeré Mariust, ki ama pad mellett állt, hol oly kivételes módon esküdtek egymásnak hüséget és kitartást.

Trégars marquis is megpillantá őt; Gilberte észrevevé ezt a marquis mozdulatából.

Azonban, midőn már csak nehány lépésnyire volt a leány, Marius gyors léptekkel távozott, a padon hagyva egy összehajtott ujságot.

Kevésbé mult, hogy Favoral asszony vissza nem hivta őt, a hirlapot átadandó neki, de Gilberte kisasszony nem engedé.

— Se baj! édes anyám, szólt. Nem érdemes egy hirlap, hogy azért szóba álljunk egy idegennel ..... Azon felül távol is van már eddig az az ur .....

Evvel kibontá himzését és azon ügyességgel, mely szükség esetében még a legnaivabb leányoknak is rendelkezésére áll, az ujságot dolgozó kosárkájába csusztatá.

Nem volt-e biztos benne, hogy az ő számára hagyatott az a padon?

Alig hogy haza ért, felszaladt szobájába és bezárkozván, keresni kezdett a hosszu hasábok között; végre meglelé a mit keresett, és olvasá:

„Páris leggazdagabb és legértelmesebb vállalkozóinak egyike, Marcolet ur, Grévellen a Lacoche-hagyaték tág uradalmát vette meg. Ott nagykiterjedésü vegytani gyárat szándékozik épiteni, melynek igazgatását M. de T. ur vállalná magára.“

„Bár még igen fiatal, M. de T. mégis már nevet szerzett magának feltünő villanymunkálatai által. Tán épen a sokat hányt-vetett rejtvény megfejtése előtt állt s a villany általi mozgatás talányának kulcsát volt meglelendő, midőn atyja tönkre jutván, tanulmányait félbe kelle szakitania.“

„Az ipartól követeli ma az eszközöket költséges kutatásai folytatására. Ő nem az első, ki ezen utra tér. Nem-e a nevét viselő befecskendező feltalálásának köszönheti-e Giffard mérnök azon vagyont, mely őt ma a léggömb-irányzat nyitjának keresésére képesiti? ..... M. de T. ugyanannyi bátorsággal bir, mért ne lenne annyi szerencséje is?“

— Ah! nem feled el engemet, gondolá Gilberte kisasszony, kit a czikk olvasása könnyekre inditott, miután nem tudhatá, hogy az nem volt egyéb mint réclame, mit Marcolet ur maga, M. de Trégars tudtán kivül iktatott be a hirlapba .....

Még ezen kellemes benyomás utóérzetével volt elfoglalva s azon merengett, hogy Marius már küzdeni kezdett érte, midőn atyja kijelenté neki, hogy férjet fedezett fel számára, értésére adván egyuttal, hogy kötelessége azt izlése szerintinek találnia, minthogy ő, az ur, szemelte ki!

Innen ered Gilberte határozott visszautasitása.

De ez volt oka ama vigyázatlan hévnek is, mely Favoral asszonyt végre felvilágositá, és azt mondatá vele:

— Te valamit rejtegetsz előttem, Gilberte?

A fiatal leány még soha sem volt oly kegyetlen zavarban, mint e perczben, midőn anyja szeméről oly váratlanul s oly ijesztő gyorsasággal hullott le a hályog.

Rábizza-e titkát anyjára?

Tulajdonképen semmi sem ellenzé azt, mert előre biztos volt anyja kimerithetlen elnézéséről — azonfelül, mily édes lett volna a szegény leányra nézve, ha végre beszélhet valakivel Mariusról.

De tudta, hogy apja nem azon ember, ki lemond egy feltett szándokáról. Tudta, hogy nyugalmának vége, hogy atyja folyvást vissza fog térni e gyülölt tárgyra. S miután ép oly kérlelhetlen ellentállásra szánta el magát, előre látta az iszonyu küzdelmeket, a szenvedélyes jeleneteket és kegyetlen üldöztetést, minek ezentul ki lesznek téve.

Ha az igazat tudná, birna-e elég erővel Favoral asszony, hogy e mindennapi vésznek ellent tudjon állni? Nem következnék-e be azon perez, hol kérdőre vonatnék leánya ellentállása miatt, és rettegésében, félelelmében végre mindent meggyónna?.....

Gilberte egy tekintettel átfutotta a helyzet minden veszedelmét, és a szükségből meritve azon merészséget, mely jellemétől különben igen távol állt:

— Csalódol édes anyám, szólt, nem rejtegetek semmit előtted.

Favoral asszony nem volt megnyugtatva és fejét rázta.

— Akkor, mondá, engedni fogsz.

— Soha.

— Igy hát van valami okod, mit be nem vallasz .....

— Nincs — azt kivéve, hogy nem akarlak elhagyni ..... Gondoltál-e arra valaha, milyen lesz a te életed, ha én eltávozom? .... Elképzelheted-e, milyen existentiád leszen apám mellett, kinek zsarnoksága korával növekedni fog még — és fivérem mellett, ki .....

Fia számára Favoralné mindig talált mentséget.

— Maxence nem rosz, szakitá félbe leányát. — Ne félj, kárpótolni fog ő még azon néhány szomoruságért, mit most okoz...

A fiatal leány kétkedőleg rázta meg szép, hajkoronázta fejét.

— Lelkem mélyéből óhajtom, kiványom édes anyám, de nem merem remélni ..... Megbánása ma este mély és őszinte volt, de eszébe fog-e jutni holnap? .... Azonfelül nem tudod-e, hogy apám elhatározá, hogy Maxencetől megválik? ..... Képzeld magadat itt apámmal egyedül! ....

E kilátás eszméjére Favoral asszony összeborzadt.

— Tudom, hogy nem soká szenvednék, rebegé.

Gilberte kisasszony megcsókolá.

— Oh anyám! épen mert azt akarom, hogy élj és boldog légy, kiáltá, azért nem akarok most férjhez menni. Nem kell-e végre megismerned a boldogságot is. Bizzál bennem! Hagyj belátásom szerint cselekednem! Tudhatod-e, miként fog kárpótolni a jövő a multak szenvedéseért? Azonfelül, az atyám által választott férj, nincs tetszésemre. Egy börzeember, ki csak a pénzre gondolna, ki számadásaimat átvizsgálná, ugy mint apa szokta tenni a tieddel, vagy, ki gyémántokkal, csipkékkel halmozna el, mint Thaller bárónét a férje, csakhogy czégérül szolgáljak boltjának! ..... Nem, nem akarom! ..... S igy hát légy bátor, édes, jó anyácskám, fogd pártját leányodnak és bizzál bennem! Hamar lerázzuk magunkról az alkalmatlan kérőt.

— Dehogy! Hisz apád bemutatja neked, mondta.

— Nem bánom! ... De ha háromszor visszatér, ugyancsak bátor embernek kell lennie .....

De e perczben a salon-ajtó zajosan feltárul .....

A szegény rab szó nélkül engedelmeskedett.

Gilberte kisasszony szobájába sietett.

Szomoru napok várnak ránk! gondolá magában. Ám legyen! Ha mindjárt szenvednék is kissé, sajnálatra méltó lennék-e azért? Panaszkodik-e azért Marius, mert kedvemért legkedvesebb reményeiről kell lemondania, mert miattam, ő, a büszke, az önzetlen, Marcolet ur szolgálatába lép és csak pénzszerzéssel foglalkozik?

Gilberte kisasszony szomoru sejtelmei nagyon is beteljesültek.

(Folyt. követk.)

niszterelnök jelentésének másik felét pedig, hogy az elfogadás után Ő Felségének a helyzetről jelentést tesz, tudomásul veszi, mire az ülés 8 órakor véget ért.

—

A fővárosi választók névsora ma délutáni 5 órakor fog a központi választmány ülésében összeállittatni.

—

A kereskedelmi miniszter az uj metermértékek hitelesitése körül követendő eljárás részleteire nézve szabályrendeletet bocsátott ki, melynek első részét a tegnapi hiv. lap teszi közzé. Ezen első közlemény az általános határozatokat s a hosszmértékek hitelesitésére vonatkozó utasitásokat tartalmazza.

—

A honvédelmi miniszter közelebbről törvényjavaslatot terjeszt a ház elé, mely a katona-beszállásolás ideiglenes szabályozásáról intézkedik addig is, mig a közös hadügyminiszterrel egyetértőleg a végleges szabályozás megtörténhetik. A törvényjavaslat, mint a „Reform“ értesül, a megyékre akarja bizni azt, hogy a helyi és más körülmények tekintetbe vételével az elszállásoló helyeket meghatározzák, az elszállásoló költségekhez aránylagosan a megye egész területe hozzájárul.

ORSZÁGGYŰLÉS.

A képviselőház ülése február 8-án.

Bittó István miniszterelnök a mai gyülésen szólott a budgettárgyaláshoz. Beszédét nagy figyelemmel kisérte a ház, s a Deák-párt nagy része gyakori és zajos helyesléssel fogadta. A beszéddel, melyre a folyosón az volt az általános kritika a Deák-párt részéről, hogy: miért nem mondatott ez közvetlenül Tisza beszéde után, s a tegnapi pártkonferenczia előtt! — bővebben foglalkozunk holnap. Addig is csak azt jegyezzük meg, hogy a beszéd záradéka, melyben a miniszterelnök kijelenté, hogy a mit a nemzet az adófelemelésben nem akar megszavazni önmagának, azt ez uj kölcsönnel drága kamatokban fogja kifizetni a külföldnek, zajos helyeslésel találkozott.

Elnök: Perczel Béla. Jegyzők: Széll Kálmán, Szeniczey Ödön, Mihályi Péter, Beöthy Algernon. A kormány részéről jelen vannak: Bittó István, Ghyczy Kálmán, Szapáry Gyula gr., Pauler Tivadar, Bartal György, Trefort Ágoston, Zichy József gr., Szende Béla, Pejacsevich Péter gr.

A mult ülés jegyzőkönyve felolvastatván, hitelesittetik.

Elnök bemutatja a belügyminiszter értesitését, mely szerint boldogult Karolina Augusta császárné és királyné ő felségeért első Ferencz császár és király 4-ik hitveseért folyó hó 11-én, mint halalának évfordulóján délelőtti 10 órakor a várbeli főegyházban engesztelő szent miseáldozat fog tartatni. Tudomásul vétetik. Háromés Miklósvárszék felterjesztését a néptanitóknak a hadkötelezettség iránti felmentesités iránt. A kérvényi bizottsághoz utasittatik.

Beöthy Ákos interpellátiót intéz az igazságügyminiszterhez, mely szerint a bécs-ujhelyi osztrák törvényszék egy magyar állampolgár ellen támasztott bünvádi keresetben nyomozó levelet bocsátott ki, kérdi a minisztert, szándékozik-e az illetőnek elégtételt szerezni. Ki fog adatni az igazságügyminiszternek.

Molnár Antal a kérvényi bizottság jelentését nyujtja be. Ki fog nyomatni és szétosztatni.

Napirenden van az 1875. évi államköltségvetés általános tárgyalása.

Bittó István miniszterelnök.

T. ház! Azon fontos nyilatkozat után, melyet a napokban Debreczen város érdemes képviselőjétől volt alkalmunk hallaniés eredeti szándékomtól eltérőleg nem foglalkozom azon számos recriminatiókkal és igazatalan vádakkal, melyek az eddigi kormányok és az azokat támogató többség 7 éves politikája ellen a ház több oldaláról, de különösen Perényi képviselő ur részéről a politikai hitváltoztatásnál eddig példátlan cynismussal felhozattak. (Mozgás a szélsőbalon. Igaz! igaz! jobbfelől. Halljuk!)

Teszem ezt azért, mert egyrészt azt hiszem, hogy e párt ugy intentióinak hazafisága, mint működésének összegére nézve nyugodtan várhatja be a részlehajlatlan történelem itéletét; de teszem ezt másrészt azért is, mert megvallom, hogy én sokkal nagyobb szerencsének tartanám az országra nézve, ha a két nagy párt között eddigi fennállott válaszfal eltünvén, az eddigi szemközt állott hazafias erők a haza számos bajainak orvoslására egy közös actióra egyesülhetnének, mintsem, hogy a kormány részéről gondosan kivánnék kerülni mindent, mi azon fontos lépéssel szemben melyet t. képviselő ur felszólalásában ez irányban téve látok, uj-uj félreértésekre és anomisitásra szolgálhatna okul, vagy a mi ezen közösen óhajtott nagy czél meghiusitására irányzott törekvés jeleül vétethetnék. (Élénk helyeslés a jobb- és baloldalon.)

Ezen tekintetek által vezéreltetve t. ház, én már felszólalásomban nem fogok a multakra kiterjeszkedni, hanem szorosan a szőnyegen lévő tárgyhoz tartván magamat, csak azon észrevételekre fogok reflektálni, melyek pénzügyi politikánk ellen felhozattak, és röviden praeciziozni és igazolni kivánom a kormánynak ugy egyes kérdésekre, mint általában az államháztartás rendezésének kérdésére nézve elfoglalt álláspontját. (Halljuk.)

A mennyiben t. ház egyéb elfoglaltságom mellett, figyelemmel kisérhettem, ugy találom, hogy azon észrevételek, melyek pénzügyi politikánk ellen felhozattak, három szempontra vezethetők főleg vissza.

Az első szempont az, hogy miután bajainknak legnagyobb oka épen az eddig követett kormányzati rendszerben fekszik és mi sem költségvetési előterjesztéseinkkel, sem egyéb javaslatainkkal nem nyujtottunk arra nézve garantiát, hogy ezen rendszerrel gyökeresen kivánunk szakitani: előterjesztéseink megszavazásával a bajon segitve nem lenne, mert a hozandó áldozatok ismét nyomtalanul és a nélkül fognának elenyészni, hogy az által az országon segitve legyen. — Azt hiszem, hogy a most mondottak meglehetősen hiven fejezik ki, a mi e részben többféle variatióban szemrehányásképen ellenünk felhozatott — és minthogy ez nemcsak a háznak tuloldaláról hangoztatott, hanem ez talált kifejezésre Sennyey b. beszédében is: legelőször is arra kivánok reflectálni. (Halljuk!)

A mennyiben t. ház, a rendszerváltoztatás követelése a ház azon oldaláról és azoktól jön, a kik a rendszer változtatás alatt az 1867. 12. t. czikkben megállapitott közjogi egyezményt az által ugynevezett közös-ügyes rendszert értik, — legyen szabad erre röviden csak annyit válaszolnom, hogy a rendszer-változtatás kérdése ily értelemben véve, egy oly kérdés, mely felett ma már a nemzet közvéleménye napirendre tért. (Igaz! Ugy van! jobbfelől. Ellenmondások a szélső balfelől. Felkiáltás a szélső balon: Majd meglátjuk!) És én meg vagyok róla győződve, — hogy bármennyire igyekezzenek is önök elhitetni a közönséggel, hogy bajaink forrását egyedül az képezi, a következés ismét és ujra be fogja bizonyitani, hogy a nemzet tulnyomó nagy többsége nem osztozik ezen felfogásban (Igaz! Ugy van! jobbfelől. Ellenmondás a szélsőbalon.); és nemcsak nem kivánja a létező bonyodalmakat még közjogi uj bonyodalommal is szaporitani; (Helyeslés jobbfelől. Nyugtalanság a szélsőbalon.) hanem épen ellekezőleg arról lévén meggyőződve, az hogy önök által kivánt nagyobb mérvü önállás még inkább csak szaporitaná terheinket. (Igaz! Ugy van jobbfelől. Ellenmondás a szélsőbalon.) ezen körülményben egy oldal többet lát arra nézve, hogy a kiegyezéshez, mint hazánk és az összmonarchia megszilárdulhatásának horgonyához még inkább ragaszkodjék. (Helyeslés a jobboldalon. Mozgás a szélső baloldalon.)

A mennyiben pedig a rendszerváltoztatást azon értelemben veszszük, a mint azt t. képviselő ur báró Sennyey veszi és a mint azt annak idején a ház többsége is vette, midőn — gondolom 1872-ben — hozott határozatával a miniszteriumot odautasitotta, hogy a fennálló közigazgatási rendszert beható tanulmánya tárgyává tevén, annak gyökeres átalakitására javaslatokat terjeszszen elő: a mennyiben — mondom — a rendszerváltoztatást ily értelemben vesszük, noha én a magam részéről elvben hibásnak és némely részben apparatustul szervezettnek tartom közigazgatásunkat; noha tapasztalásból tudom, hogy bajaink egyik forrása és különösen jövedelmeink csonkitásának egyik főoka épen azon anomalicus állapotban rejlik, hogy közigazgatásunkban kettős gépezet működik egymás mellett, a melyek egyike a másikról mit sem tud, és állampénzügyi érdekeiket magára nézve idegeneknek tekinti — noha mindezt tudom és ennélfogva teljes mértékben osztozom azon meggyőződésben, hogy közigazgatásunk gyökeres reformja és törvénykezésünk czélszerü módositása nélkül államháztartásunkban a rendet helyreállitani és maradandólag biztositani lehetetlen, másrészről megvallom, nem osztozom, sőt a mi parlamentáris viszonyunk ismerete alapján határozottan tévesnek jelentem ki a t. képviselő urnak azon felfogását; hogy a közigazgatási reformkérdéseknek együttes előtérbe állitása a pénzügyi előterjesztésekkel a kibontakozást előmozditotta volna (helyeslés jobbfelől), és jogosulatlannak kell nyilvánitanom azon másik állitását is, hogy mi e tekintetben előkészületeket tettünk, sőt még az általunk követni óhajtott irányt sem jeleztük.

Igaz, hogy a közigazgatási reformokra vonatkozó javaslataink ez idő szerint még nem fekünsnek concrét alakban a ház asztalán, és azt sem tagadom, hisz több izben beismertem, — hogy azon javaslatot, melyeket mi e részben még ezen ülésszak alatt a ház asztalára letenni kivántunk, nem is terjednek ki, az administrátió összes gépezetére, hanem inkább csak a főispánok és törvényhatóságok jog és kötelességkörének ujabb megállapitására, és azoknak a központi kormánynyal corelatiójára vonatkoznak. De emlékeztetem a t. házat, hogy már ezen ülésszak elején a világosan kilátásba helyeztem azt, hogy a pénzügyi előterjesztések tárgyalása után azonnal e javaslatokat fogjuk a ház elé terjeszteni; és emlékeztetem a t. házat egyszersmind arra is, hogy részint ugyanakkor, részint később jeleztem azon irányt, a melyet e tekintetben követni szándékozunk, midőn világosan kimondottam, hogy mi az általánosan óhajtott decentralisatió elvét követvén, több közigazgatási teendőket a központból az azok ellátására inkább hivatott törvhatóságok és helyhatóságok körébe kivánjuk utasitani; de hozzá tettem azt is, hogy ezt az állam érdekében mulhatlanul szükséges garantiák és különösen a személyes felelősség elvének szigoru életbeléptetése mellett fogjuk csak eszközölni, mert épen és egyedül csak ebben láttuk a kellő biztositékot arra nézve, hogy ezen átruházott teendők annak idején pontosan és az állam érdekeinek megfelelőleg fognak elláttatni.

Igaz t. ház, hogy ez nem annyi, sőt jóval kevesebb annál, a mit a képviselő ur programmbeszédében elmondott; de azt hiszem, már ez maga is elég volt arra, hogy tájékoztassa a t. házat az iránt, hogy mi igen is szerves összefüggésbe akarjuk hozni a törvényhatóságokat a központi kormánynyal, hogy mi is oly közigazgatást óhajtunk, mely midőn egyfelől lehetlenné teszi azt, hogy a centrifugáli törekvéseknek sikerülhessen Magyarországból keleti Svájczot csinálni, a hol azután a teljes hasonlatosság kedveért csakhamar a Sonderbund sem maradna el, másfelől helyreállitsa az administratió összes gépezetében azon concentricus működést, melyet eddig nélkülöztünk és az eddig hiányzott rendet.

(Folyt. követk.)

Budapest, febr. 8.

A Deák-párt tegnapi értekezletén történtek folytán a tegnapi lapok nyilatkozatait már tulhaladták ugyan az események: de a „P. Napló“ „tájékozódó“ czikke a helyzetet oly kitünő világitásban tünteti föl, hogy annak bcese még ma sem veszett el. Azért közöljük belőle a következőket:

„Szálljunk le a parlamenti terminologia szólamainak ködboritott magaslatáról — szól pathossal a Napló — s kisértsük meg a tájékozódást a jól ismert vidéken s a kérdések föltevését közönséges nyelven. Kisértsük meg akként beszélni, a miként ma a parlamentben mindenki gondolkodik.“

Lássuk tehát miként gondolkozik mindenki a parlamentben? „A balközép Tiszára néz, Tisza a kormányra néz, a kormány a parlamentre néz, a parlament mindenkire néz és senkire sem hallgat“.

Ebből természetesen az tünik ki, hogy a parlamentben senki se gondolkodik, hanem mindenki csak néz, csak néz. Hát azt nem mondaná meg a „Napló“, hogy ő kire néz? és kire hallgat, midőn igy ir tovább:

„A forma pedig a körül forog, hogy fölvettessék-e a bizalmi kérdés vagy nem; illetőleg fölvettessék-e a deficzit fedezésének Ghyczy által ajánlott módja bizalmi kérdésül s igy igen fontos elvi ügyben provocálja a parliament szavazatát a kormány, vagy pedig ennek megtétele nélkül, tekintettel a pártok állapotára, minden parliamenti szavazat nélkül nyujtsa be lemondását?

Az utóbbi mód (t. i. ha a kormány parlamenti szavazat nélkül nyujtja be lemondását) a kormányra nézve még számos kelletlen jelenetet idézne föl, de bukása esetén meg volna azon elégtétele, hogy elvi ügyben bukik meg.“

Ajánljuk t. laptársunknak, hogy ezen saját soraira nézve igyekezzék magának „tájékozódást“ szerezni.

—

A függetlenségi pártnak fővárosi s vidéki közlönyei hevesen megtámadják Tiszát a balközép eddigi közjogi politikájának földadásáért. Az „Egyetértés“ Tisza Kálmánnak 1868-ban mondott következő szavait idézi:

„Az ellenzék részére a kormányzást a jelen alapon lehetetlenek tartom s a magam részéről határozottan nyilvánitom, hogy azon ellenzék tagjai, kik a jelen közösügyes alapot ostromolták, ezen az alapon kormányt alkotni, kormányozni magokat hivatva nem érezhetik soha.“

S haragosan igy kiált föl az „Egyet.“ „Nyolczvan választó kerületben nem akadt még a köpönyegforgatásnak ostora?“ S bizalmatlansági szavazatra buzditja a balközépi választókat.

—

A bécsi sajtó egy része, élén a „N. fr. Presséé“-vel az Ofenheim-pör fejleményei miatt erősen izgat az Auersperg-miniszterium ellen s minden áron kormányválságot szeretne előidézni. E consorteria működését nemcsak Ausztriában, hanem a német birodalmi sajtóban is erősen folytatja a nem létező kormányválságról koholt hirekkel. A magyarországi helyzet nagyon kapóra jött neki s a nálunk fölmerült párt- és kormányválságnak oly visszahatást tulajdonit, mely az ő czélzatainak kedvező s az Auersperg-kormány állásának megingatására alkalmas lehetne.

A „Presse“ collegáinak ezen actioja ellen következőleg nyilatkozik:

„Az osztrák kormányválságról koholt hirek eredetüket azon körökből veszik, melyek hatalmi állásukat veszélyeztetve látják a bécsi Landesgericht előtt egy hónap óta tárgyalt per által: Az északamerikai unio politikusai és publicistái.

E plutocraticus coteriák körében, melyek Amerikában az állam és ennek törvényes kormányában és képviseletében nagyobb hatalomra vergődtek, hasonló tüneménynyel van dolgunk. A mi osztrák vasuti cliquejeink érzik, hogy bármily itéletet mondanak is majd az esküdtek Ofenheim elleni vádra, már a jelen monstrepör folytatása által visszaadatik az államnak, a mi az államé, hogy ennek és a törvényesen rendezett közigazgatásnak tekintélye ismét érvényesül az önző és zsarnok speculatió messze elágazott és hatalmas befolyása ellenében; s ezen tény ellen foly a harcz oly szivós bátorsággal és kitartással, mely eszményibb czélhoz méltó. Nem akarják megengedni, hogy egy kormány e küzdelemből, melyet a védelmére és oltalmára bizott jog- és törvényért ví, büntetlenül és sértetlenül kerülhet ki. Ennek bebizonyitása végett a legcsudálatosabb furcsaságok hozatnak fel, és e tendentiosus hirgyártásnak számos, igen tiszteletreméltó németbirodalmi lap is szivesen nyitja meg hasábjait, olyanok, melyek más esetekben puritáni távolban maradnak mindattól, a mi csak legtávolabbról is hasonlit gyanus jellemü pénzügyi speculatiók előmozditásához; ha ezen lapok csak Ausztria ellen szórt gyalázásokat hallanak, mint vörös posztó láttára felébred bennök a nemzetiesszabadelvü veszekedési vágy Ausztria ellen és vakon rohannak a kelepczébe.

De ezzel az uj ellenzéki csempészbanda firkászai el is érik legközelebbi czéljokat; további feladatuk „a németországi közvélemény ily nyilatkozatait“ ismét a határon átcsempészni s egy tiszteletre méltó hirlap czége alatt Ausztriában elárusitani. „Aliquid semper haeret,“ ha csak okosan s óvatosan jár el az ember, valószinüleg igy számitanak, de ezuttal hibásan. Az ár, melyen a német birodalomba ily invectivákat bejuttatnak, az Ausztria elleni ebugatás az osztrák olvasó közönségnél nemcsak a jelen rendszer és emberei elleni támadások hatását semmisiti meg, hanem végre ilynemü kacsák előidézői ellen élénk reactiót is ébreszt.“

A Kisfaludy-társaság közülése.

Budapest, febr. 7.

A Kisfaludy-társaság mára uj ünnepélyre hitta össze a magyar irodalom barátait. — Nagyobbára hölgyekkel és fiatalsággal — a szépirodalom e leghübb és leghálásabb közönségével telt meg az akadémiai nagy teremnek és karzatának féle. Politikai világunk előkelőségeit hiába kerestük; az izgalmasan vajudó napok nem igen engedik, hogy a muzsákra is legyen gondjuk. A megjelent közönség az egész ülés alatt nem melegedett föl jelentékenyebben; csak kétszer hallottunk kissé zajosabb tetszésnyilvánitást: az egyik Toldy Ferencz nagy érdekü emlékeit és nagy érdemü munkásságát, a másik Szász Károly költői beszélyének feszitő kibonyolitását illette. Ezeken kivül a többi csak „tiszteletbeli“ éljen volt. A közönség a titkár ur vádjaira, — melyeket a Kisfaludy-társaság kritikusai ellen az „audiatur et altera pars“ kizárásával és igen élesen emelt, — nem tartotta helyén valónak tüntető helyesléssel válaszolni. Szász Károly hosszu költői beszélye után oszladozni kezdett, s csak nehány sorral maradt az ülés végéig. Henszlmann Imrének terjedelmére nézve igen helyesen: szerény műrégészeti felolvasása és Szász Bélának emelkedett hangulatu, de rosz helyre jutott költeménye nem találkoztak érdemlett tetszéssel.

Mielőtt az ülés részletes rajzára térnénk, nem mulaszthatjuk el szivünkből köszönteni a Kisfaludy-társaságnak azt a tagját, ki nem csak alapitóinak egyike, hanem hitelének és jó nevének legbuzgóbb fenntartója volt mindig; ki munkával és érdemekkel, bármennyit végzett és szerzett félszázadosnál hosszabb irói pályáján, soha sem éri be; ki a mai ülésnek is fődisze volt egy olyan értekezéssel, mely érdekességre, tudományra, az előadás ifjui hevére és e mellett érett klasszicitására nézve párját keresi a közülések történetében. Azt hiszszük, nem kell mondanunk, hogy Toldy Ferenczet értjük.

Greguss Ágost titkári jelentése.

A nehány szóból álló elnöki megnyitó után Greguss Ágost röviden a társaság mult évi történetét adta elő, melynek gyér adatai közül legörvendetesebb az, hogy: a társaság mult év folyamán semmi veszteséget nem szenvedett. Tér szüke miatt annyival inkább mellőzük e krónikát, mert — természete szerint — ismeretes dolgokat tartalmaz. Közöljük ellenben polemikus végét, melynek kiinduló pontját s ennélfogva egész okoskodását annál kevésbé tarthatjuk jogosultnak, mert az „önképzőköri“ vád sohasem vonatkozott a társulat egész müködésére, (ezt más vádak érik!) hanem felolvasásainak gyarlóbb és üresebb részére. Megélégszünk a tévesen informált közönségnek enyiben való felvilágositására s adjuk Greguss ur beszédének második felét, melyet a havi ülések tárgyainak előrsorolása előzött meg:

„Ime az előadások, melyek a lefolyt esztendő havi üléseit betöltették. Mint a puszta névsor mutatja, nagyobbára irodalmunk régi bajnokaitól származnak, a kik közt nem egy első tekintély a maga nemében. Bocsássanak meg Társaságunk diszei, kivált a kik jelen vannak, hogy ezt itt szerénységök ellenére kimondottam: ugyhiszem, tartoztam e nyilatkozattal, midőn épen arról az esztendőről teszem jelentésemet, a mely esztendő szolgáltatott alkalmat némely hangos uri embernek ama kedvencz kicsinylése ismételgetésére, hogy a Kisfaludy-Társaság „önképző kör.“ Az önképző körök, mint tudjuk, a fiatalság gyakorló iskolái, a fiataloknak pedig, még a legtehetségesebbeknek is fő gyengéje az éretlenség levén, az önképző-kör nevébe burkolt vád kétségen kivül az éretlenség vádja: ennélfogva tehát egy Horácz és Tibull, egy Goethe és Runeberg átültetése a magyar irodalomba éretlenség; román és szerb költemények, különösen népköltemények lefordítása éretlenség; egy Mikes Kelemen, egy Kisfaludy Sándor ismeretlen kéziratainak megismertetése éretlenség; hazai költők monográphiai, művészeti és aesthetikai tanulmányok, drámai ujdonságok, akár prózai, akár verses beszély-irodalmunknak, akár lantos költészetünknek gyarapitása: mind éretlenség! És önök, nagytekintetü gyülekezet, kik évi közülésünket ez idén is megtisztelték becses jelenlétökkel, most szemtől-szembe láthatják azokat az éretlen fiatal embereket, kik a Kisfaludy-Társaság nevét bitorló önképző-körnek munkásai.

A kik a Kisfaludy-Társaságot e fiatal czimmel fölrukházták, a magok részéről bizonyára szilárdan meg vannak győződve, hogy Társaságunkat sokkal érettebb munkálkodásra birnák lenditeni; azonban addig is, mig a Kisfaludy-Társaságnak módja lenne fölvennie kebelébe azon érett férfiakat, kik őt atyai dorgálásaik szerencséjében részesitgetik, legyen szabad a nyilvánosan hirdetett vádakat szintén nyilvánosan, és mindazzal a tisztelettel visszautasitanunk, melyet az alaptalan vádak érdemelnek. Efféle visszautasitás ugyan — a mennyiben szóra méltó — inkább az elnök feladata, mint a titkáré; de mivelhogy mélyen tisztelt elnökünk mára egy más, nagyérdekü előadást választván magának, a jelen közülést nem beszéddel, csak egy pár szónyi üdvözlettel nyitotta meg, tán elnézésre számithatok olyan észrevételek elmondásáért, melyek voltakép az elnöki beszédbe tartoznának.

Kérem pedig az elnézés kegyét nemcsak azért, a mit imént mondottam, de azért is, a mit még mondani óhajtok. — Mert alapos aesthetikusaink a lefolyt évben még egy olyan vádat hangoztattak a Kisfaludy-Társaság ellen, mely szintén visszautasitást igényel.

A vád abból áll, hogy a Kisfaludy-társaság, részint pályakérdés kitüzése által, részint elméleti fejtegetésekkel, részint gyakorlati példákban, egy oly költői müfajt iparkodott feleleveniteni, mely már meghalt, t. i. az aesopi mesét. Ez, a vád szerint, elavult forma, mely hajdanában rendén lehetett, de mai korunkba többé nem való. Igaz, hogy nálunk a jelen században Fáy András, a németeknél a mult században Lessing, a franczia knál még egy századdal előbb Lafontaine mintha másképen vélekedtek volna, s épen ez utóbbitól származnak azok a mesék, melyekben e meséknek monographja, — s mellesleg hozzátehetem, egyuttal Franczia országnak mai nap első aesthetikusa — a gall szellem legkiválóbb megtestesülését szemléli, annyira, hogy általok hiszi a nemzeti eposz hiányát pótolva, s a mi volt a görögnek az Iliasz és Odyssea, ugyanazt látja bennök a francziára nézve. Lehet azonban, hogy a mi böleseink a XVII. és XVIII. századot nem számitják az uj korhoz, sőt hogy már Fáy András idejében is az ős régiséget tisztelik, mert az ok, melynél fogva a mesének csak a régi korban engednek helyet, az, hogy a mese — mint ők állitják — leplezve mondja ki az igazat, most azonban, midőn legalább sajtószabadságunk van, nincs többé szükségünk a leplezésre, tehát a mesére sem. — Ily módon Fáy András, Lessing, Lafontaine csakugyan régiekké válnak, mert nem élveztek sajtószabadságot: Aesop és Lokman meg természetesen még kevésbbé élvezhették azt, amennyiben az ő idejökben még sajtó sem volt. De hát mit csinálnak szigoru mübiráink a Lachambeaudie meséivel? Ezek már a sajtó szabadság légkörében születtek és csak 1862-ig tizenöt kiadást értek, a mi épen nem látszik bizonyitani, mintha ez a müfaj a mai közönségből kiavult volna. Hozzá járul még, hogy e mesék a legujabb társadalom jelszavait hirdetik, többek közt socialista eszméket, mindamellett a franczia akadémia jutalmában részesültek, pedig az akadémiák a socialismus iránt nincsenek nagy kedvezéssel.

E példákból tán vakmerőség nélkül kivonhatjuk ujat mondani szerető vádlóinkra nézve a tanulságot, hogy ujat mondani koránsem mesterség, ha nem gondolunk azzal, hogy a mit mondunk nemcsak uj, hanem egyszersmind helyes legyen. S bizonyára csak ilyen uj mondása az Akadémia és a Kisfaludy-Társaság szokásos ócsárlóinak az is, hogy az ugynevezett régibb irónemzedék, a melyből t. i. e két intézet többsége áll, mind csak a németek nyomait tapossa, a franczia tanulmányokat pedig hanyagolja. Ezuttal, remélem, nem lesz rám panaszuk, midőn uj meseelméletök ellen különösen franczia tényekre hivatkoztam. S hogy mennyire szeretem a franczia tételeket még az által kimutatni, hogy befejezésül franczia idézettel kedveskedem nekik.

Moliérebbot csinálta doktora, latin declinatiókkal, conjugatiókkal s mindenféle abrakadabrával fitogatva orvosi tudományát, e közben azt találja mondani, hogy a máj balfelől van, a szív meg jobbfelől. Az őt ájtatosan hallgató Géronte ur ezen megütközik, s abbeli véleményét koczkáztatja, hogy talán megfordítva, jobbfelől van a máj és balfelől a szív. „Oh igen! feleli erre zavartalanul a botcsinálta doktor, régente igy volt; de most már mindent megváltoztattunk s egészen uj rendszert követünk.“ Géronte ur e fölvilágositást alázattal fogadja és bocsánatot kér tudatlanságáért.

Régente a mesének a jogosult müfajok között volt helye; de most már azok az urak mindent megváltoztattak s egészen uj rendszert követnek. Géronte uram! azaz: tisztelt közönség! kérjen tőlük bocsánatot tudatlanságáért.“

(Vége következik.)

Ujdonságok.

Budapest, február 8.

Hivatalos. *Méltóságadományozás.* Ő Felsége a király lipóczi Keczer Miklós földbirtokosnak a cs. kir. kamarási méltóságot adományozta.

Kineveztettek: Cservenyák János alsóvereczkei adótiszt a szobranezi birósághoz végrehajtóvá, — Fodor László birósághoz végrehajtóvá, — Garbóczy Ferencz VI. oszt. tiszt VI. oszt. ellenőrré.

Athetyezés. Makay Dezső óbudai kir. járásbirósági aljegyző saját kérelmére a budai kir. törvényszékhez helyeztetett át hasonminőségben.

Pályázatok: postamesteri állomás Nagy-Iklódon (Dobokamegye), és Balaton-Edericsen (Zalamegye), — aljegyzői állomás az óbudai kir. járásbiróságnál.

—

Király ő felségének dalmátiai utjáról keringett hirek teljes megerősitést nyertek. A „Miramar“ és „Phantasie“ hajókat már diszitik Pólában s ezeknek kapitányai utasitást kaptak, hogy a felség márczius elején kél utra s utazása legfeljebb 12 napot veend igénybe.

Ettenreich József lovag tegnapi temetésén király Ő Felségét Beck főhadsegéd képviselte. A mint a derék polgár haláláról Ő Felsége értesült, a családtagoknak részvétét fejezte ki.

Kossuth Lajos viola-magvait Kolozsvárról rendeli, Szentjánosi és Weisz magkereskedőknél. Közelebb 35 fajt kért tőlük utánvét mellett.

A bölcsőde-egylet választmánya folyó évi február hó 4-én gr. Károlyi Edéné elnöklete alatt ülést tartott, melynek tárgyai közül elősoroljuk a következő eredményeket. Néhai Kauser Josefa 400 frtos hagyománya készpénzben — néhai Gubicz András özvegyének 500 frtos hagyománya magyar földhitelintézeti értékpapirokban adatott át a bölcsőde-egylet pénztárnoka Adler Antalné urnőnek. Az Európa fogadó terméből f. é. január hó 23-kán tartott fényes tánczvigalom bevételének főösszege 2340 frtra ment — 1327 frt 50 krnyi kiadást leszámitva az eddig érintett tiszta jövedelem 245 frtnyi felülfizetés leszámitásával 1002 frt 50 krt tesz; husz jegyet azonban még máig sem számitoltak be az illetők. A felülfizetők közt József főherczeg 50, gróf Károlyi Edéné, mint bálanya 100 forinttal szerepelnek. A január 25 én és 26-dikán Lucca Paulina-féle hangverseny és szinielőadás tiszta jövedelme Adler Antalné urnő jelentése szerint 478 frt felülfizetés beszámitása mellett, melyhez király Ő felsége 400 frttal kegyeskedett járulni 1334 frt 68 krra ment — mely összeg fele részét az az 667 frt 34 krt, gr. Károlyi Edéné, gr. Károlyi Gyuláné, Adler Antalné urnők, kik ez ügyben nem csak felette sokat fáradoztak, de netaláni veszteségért a felelősséget is nagylelküen magukra vállalták a bölcsőde-egyletnek méltóztattak ajándékozni, melyért a választmány hálás köszönete nem csak jegyzőkönyvileg, de hirlapok utján is kifejeztetni elhatároztatott. Az igazgatóság.

Vasuti szerencsétlenség. A magyar kir. államvasutak igazgatóságától következő értesitést vettük: A f. hó 6-án északi vonalunkon Ruttkáról közlekedő tehervonat Turcsek és Jánoshegy állomások között hófuvat miatt elakadván, megkisértetett a vonatnak kétfelé osztásával az akadályon áttörni. A vonatnak hátrahagyott fele azonban az ott levő $^1/_{60}$ esésben eliramodván, az emlitett vonatot követő tehervonatba ütközött, minek folytán ezen vonat mozdonyvezetője rögtön meghalt és több kocsi, valamint a mozdony is tetemes sérülést szenvedett. A személyvonatok egyelőre átszállással közlekednek. A vizsgálat elrendeltetett.

Uj házassági terv Napoleon Lajos számára. A „Times“ párisi levelezője azt irja, hogy Lulu nejéül a walesi herczeg és orosz trónörökösné nővére van kiszemelve. Noha a herczegnő két és fél évvel idősebb, mint a herczeg, a bonapartisták a házasságot igen jó fogásnak tartanák. Megjegyzi a levelező, hogy a walesi herczeg és Viktória királynő nem idegenkedik ezen frigytől, mig az orosz udvar ily rokonság ellen nem mutat hajlamot.

Szeged városa félig-meddig uttörő azon városok sorában, melyek közkönyvtárral birnak. Tavaly pendült ott meg az eszme, s ma már tekintélyes számu és legnagyobb részt értékes könyv áll a nagy közönség rendelkezésére. A „Szeg.-Közlöny“ szerint a f. hó 4-én megnyilt könyvtári Horváth Mihály orsz. képviselő nagybecsü adományokkal gazdagitá. Egy nagy láda könyvet küldött, mely saját kiváló irodalmi működésének s tudományos buvárlatainak összes termékeit foglalja magában, melyeknek nagyra rugó anyagi becsét a szellemi értéken kivül azon megtisztelő szerencse is növeli, hogy magának a nagy historikusnak ajándékozásából birandja a közmüvelődés emelésének szentelt közkönyvtár. Emellett a magyar történelmi társulatnál — a melynek ő az elnöke — kiesközlé, hogy e társulat is megajándékozandja közkönyvtárunkat minden eddig megjelent nagybecsü kiadványainak egy-egy példányával.

Határidő hosszabbitás. A vasuti és hajózási m. kir. főfelügyelőség a magyar nyelvnek érvényesitésére szabott határidőt az alföld-fiumei és az első erdélyi vasut igazgatóságának kérelmére ezen vasutaknál 1875. évi január 1-től azon év julius 1-ig saját hatáskörében meghosszabbitotta, azon biztos várakozásának adván egyuttal kifejezést, hogy nevezett vasutak személyzete 1875. julius 1-től kezdve, annál bizonyosabban fog a kormány e részbeni jogos kivánatának eleget tenni.

A Dunán tegnap éjjel óta ismét zajlik a jég s azegész viz felületet széles jégtáblák boritják. Éjjel metsző szélmellett 8 fok volt a hideg, mig a délelőtti órákban négy fokra enyhült. A gőzhajózási társaság ennélfogva meneteit, melyek már holnap vendették kezdetüket, elodázta.

Megégett. Szilágyi, debreczeni lakos 4 éves fia szerdán délelőtt, midőn szülői őt magára hagyták, a vaskemenczéhez menvén, annak nyilásába a légvonat a gyermek ruháját beszitta, minek következtében az meggyuladt, és mire a szülék gyermekök jajgatására besiettek, az annyira el volt boritva égési sebekkel, hogy másnap a legkinosabb halállal kimult.

Helyi hirek.

Széchényi Ödön gróf, a fővárosi tüzőrség parancsnoka, egy évi szabadságot kapott a fővárosi elöljáróságtól, s legközelebb Konstantinápolyba indult, hogy az ottani tüzőrséget a szultán megbizásából szervezze. Visszatérteig a fővárosi tüzőrség ideiglenes parancsnokául Vollmann Alajos nevezte tett ki.

A közoktatásügyi miniszter felszólitotta a város középitési bizottságát, hogy tekintetbe véve az egyetemi előadásokhoz szükséges csöndet, a szerb-utczának aszfalttal vagy faburkolattal való ellátása iránt intézkedjék. Mivel azonban ezt azt utczát még a rendes vonalra is föl kell töteni s aztán szabályozni, a kérelmet még most nem lehet teljesiteni.

Táviratok.

Madrid, febr. 7. A király kedden Logronoba utazik s mielőtt Madridba visszatérne, még Burgost, Valladolidot és Avillát fogja meglátogatni.

Athen, febr. 7. A török követ, Photiades hg, ide megérkezett.

Páris, febr. 8. A párisi városi kölcsön 42½-szer felüljegyeztetett, a külföldön 5½-szer, a Páris városi pénztárban letéteményezett biztositéki összeg 848 millióra rug; alájegyzett tőkeösszeg 9336 millió.

—

Bécs, február 8. (Előbörze). Hitelrészvény 219.25. M. hitelrészv. 193.50. Lombard 130.50. Altal. épitő bank 21.—. Magy. földhitel 68.25. Angol-osztrák 131.50. Államvasp. 288.50. Uniobank 97.80. Angol épitő bank 31.—. Szilárd.

Bécs, febr. 8. (Megnyitás.) Hitelrészv. 220.25. Angol-osztrák 132.25. Igen szilárd.

Nemzetgazdaság.

Értéktőzsde. *(Glatz, Holzwarth és Schubert budapesti és bécsi bankházától.)*

Budapest, febr. 8-án. Az előbörzén osztr. hitel 219.30—220.25 zárlat 220—220.10; más értékben nem volt üzlet. A délibörzén korlátolt üzlet; nehány ipar érték keresett, malom papirok kináltattak. Kötés előfordult: Osztr. hitelben 219.80—219.70, földt. 69.50—69.75, municipálb. 24; anglo 19.— m. hitel 196-on vétetett, takarék és hitel 51.75, tisztviselő egyl. 30.60 adva, Luiza 107 kinálva. Befektetési papirok változatlan.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.